

Γι' αυτόν τον εκπαιδευτικό, που έχει τώρα πολλά χρόνια εμπειρίας, τα «θεμελιώδη» του ξεκινήματος είναι πάντοτε παρόντα στα λεγόμενά του, εμφανίζονται όμως κι άλλοι άξονες εργασίας:

- ένας χώρος μελετημένος, που επιτρέπει την εργασία του κάθε παιδιού, την επικοινωνία μεταξύ όλων, τη χρήση του υλικού απ' τον καθένα...
- ένας δάσκαλος «ανθρώπινος», με τα συναισθήματά του, τη γνώση του που μπορεί να την ανταλλάξει...
- μια γνώση που διαμοιράζεται, ανταλλάσσεται, εμπλουτίζεται...
- εργαλεία που γίνονται πιο κατάλληλα, που τελειοποιούνται.
- Και πάντοτε η αληθινή εργασία, η ζωή που εισέρχεται στην τάξη, τα υλικοτεχνικά μέσα και ένας ουσιαστικός ρόλος του εκπαιδευτικού!

Πρώτη εβδομάδα στο δημοτικό ή στο γυμνάσιο/λύκειο

Από τον **André Mathieu**, εκπαιδευτικό στο γυμνάσιο

Προειδοποίηση: αυτό που ακολουθεί είναι ένα παράδειγμα από τις πολλαπλές εισόδους στην παιδαγωγική Φρενέ. Σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί υπόδειγμα.

Στο ξεκίνημα, ο εκπαιδευτικός μπορεί να εισάγει τεχνικές και εργαλεία μόνο αν τα γνωρίζει καλά και αισθάνεται την τάξη του δεκτική. Γι' αυτό το λόγο για μεγάλο χρονικό διάστημα θα συνυπάρχουν στιγμές, ας τις πούμε, «Φρενέ» και παραδοσιακές περιόδους.

Ο χρόνος της κάθε περιόδου είναι απλά ενδεικτικός και θα πρέπει να προσαρμόζεται στα ωράρια της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Γι' αυτό αναφερόμαστε (στη στήλη Ημέρα και Ωρα) σε ημέρα για το δημοτικό και σε ώρα μαθήματος για την δευτεροβάθμια.

Ημέρες και ώρες	Ρόλος του εκπαιδευτικού: εισαγωγή τεχνικών και εργαλείων	Τι μπορεί να συμβεί	Ρόλος του εκπαιδευτικού: Τι να κάνω;
1η μέρα 9.00' 10 λεπτά το πολύ	Πριν την έναρξη της χρονιάς, έχω παιδαγωγικές προθέσεις που τις αποκαλύπτω στην τάξη: «Θα δουλέψουμε μαζί. Παρουσιάζομαι!...» Περιγράφω τη τάξη ως προς την οργάνωση του χώρου και εξηγώ το γιατί αυτής της οργάνωσης (φάκελοι, υλικά, κτλ). Προσπαθώ να μιλάω όσο γίνεται λιγότερο και τους ρωτώ αν έχουν κάτι να πουν ή να ρωτήσουν. ... (Το υπόλοιπο της μέρας ή του μαθήματος εξελίσσεται κατά τον παραδοσιακό τρόπο)...	Με κοιτάνε και δεν λένε τίποτα.	Εξηγώ ξανά, καθουράζω: «Μπορείτε να μιλάτε και να ρωτάτε χωρίς φόβο. Κανένας δεν θα κοροϊδέψει όποιον μιλάει, γι' αυτό είμαι εδώ».
		Δεν λένε τίποτα αλλά υπάρχει αναταραχή.	Δεν επιμένω και συνεχίζω: μοίρασμα βιβλίων, υπενθύμιση καταλόγων με υλικά, προετοιμασία των ντισέι, υπενθύμιση του προγράμματος, κτλ. Η ημέρα ή το μάθημα ξετυλίγεται κατά τον παραδοσιακό τρόπο με βάση αυτά που έχω ετοιμάσει εφεδρικά.
		Σηκώνουν το δάχτυλο και θέλουν να μιλήσουν	Οργανώνω την συζήτηση. Σημειώνω στον πίνακα αυτά που λένε. Αν η ανταλλαγή είναι αρκετά πλούσια μπορούμε ήδη να οργανώσουμε ένα πλάνο εργασίας για την μέρα μας με βάση τις προτάσεις που έγιναν από τα παιδιά, από τους εφήβους.
Τέλος του μαθήματος ή σκόλασμα	Ζητώ έναν απολογισμό. Δίνω μια επεξήγηση αυτής της λέξης: «να σκεφτούμε πάνω σ' αυτά που κάναμε σήμερα»	Μιλάνε.	Σημειώνω στον πίνακα αυτά που λέγονται.
		Δεν λένε τίποτα.	Ρωτώ μήπως θέλουν να τα γράψουν: αν αρνηθούν μένομε εκεί. Αν ορισμένοι το δεχθούν τους αφήνω χρόνο και μετά μαζεύω τα φύλλα που έγραψαν.
2η μέρα 9.00' - 9.30' (ή δεύτερο μάθημα)	Εισάγω το « Τι νέα; » χωρίς να δώσω το όνομα της τεχνικής: «Καλημέρα, έχετε κάτι να πείτε αυτό το πρωινό;»	Δεν λένε τίποτα	Μετά από μια στιγμή αναμονής, και προτροπές να πάρουν τον λόγο, αν εξακολουθήσει να μην συμβαίνει τίποτα, παίρνω την τάξη από το χέρι κατά τρόπο παραδοσιακό και εργαζόμαστε πάνω σ' αυτό που έχω ετοιμάσει εφεδρικά.
		Αντιδρούν και μιλούν κατά τρόπο άναρχο.	Σταματώ τις συζητήσεις και εγκαθιστώ το μαγνητόφωνο, ρύθμιση του λόγου μέσω του μικροφώνου. Αν υπάρξει μπλοκάρισμα, τους αφήνω το μικρόφωνο αλλά δεν μαγνητοφωνώ.
		Μιλούν κατά τρόπο οργανωμένο	Οργανώνω την συζήτηση. Δεν σημειώνω τίποτα, ούτε στον πίνακα ούτε στο τετράδιό μου, και τους εξηγώ ότι η στιγμή του λόγου είναι εντελώς ελεύθερη και ότι τίποτα απ' αυτά που θα ειπωθούν δεν πρέπει να βγει από την τάξη
16.45' ή ¼ της ώρας πριν το τέλος του μαθήματος	Απολογισμός του τέλους του μαθήματος ή της ημέρας.	Δεν μιλάνε.	Δεν επιμένω (δες την 1η μέρα)
		Μιλάνε.	Ρυθμίζω την συζήτηση και εισάγω τον πρώτο κανόνα: «Για να μιλήσετε μεταξύ σας, πρέπει να μιλάτε ο ένας μετά τον άλλο για να ακούτε και να σας ακούνε. Και σεβόμαστε αυτόν που μιλάει: δεν κοροϊδεύουμε.»

3η μέρα 9.00' - 9.30'	«Τι νέα;» ή «Πρωινή συζήτηση»	Δεν λένε τίποτα.	Περίπτωση λίγο πιθανή. Αν συμβεί αυτό, το θέμα ανάγεται στην παθολογία της ομάδας (δες κοινωνιόγραμμα του Μορένο). Παραμένουμε στην παραδοσιακή παιδαγωγική.
		Μιλάνε, προτείνουν, ανταλλάσσουν μεταξύ τους.	Εισάγω το Ελεύθερο κείμενο , δίχως να το μνημονεύσω: «Έχετε πολλά πράγματα να πείτε, δεν έχουμε τον χρόνο τώρα, αλλά σας προτείνω να το γράψετε, για να μην χαθούν αυτά που θα θέλατε να πείτε.»
	Παρουσιάζω επίσης τους « Φακέλους ατομικής εργασίας » και τους προτείνω να το δοκιμάσουμε αμέσως.		Ζητώ να γίνει σιωπηλή εργασία και επιβλέπω για να πραγματοποιηθεί ομαλά.
16.45' ή τέλος του μαθήματος	Απολογισμός		
4η μέρα 9.00' - 9.30' 9.30' - 10.30'	«Τι νέα;» ή «Πρωινή συζήτηση» Ατομική εργασία στους φακέλους: εκτός από τις συστάσεις για ηρεμία δεν δίνω, προς το παρόν, μέσα οργάνωσης της εργασίας. Πρέπει αυτό να προκύψει την ώρα του απολογισμού. [Συνέχεια της μέρας με παραδοσιακή εργασία]	Δες την 1η μέρα.	
16.45' - 17.00' ή τέλος του μαθήματος	Απολογισμός	Δεν μιλούν για την ατομική εργασία και την οργάνωσή της	Παρεμβαίνω, υποδεικνύω τις δυσλειτουργίες (τακτοποίηση, μνήμη της εργασίας που πραγματοποιήθηκε, κατανομή της εργασίας, κτλ.) και προτείνω το Πλάνο συλλογικής εργασίας . Το Πλάνο ατομικής εργασίας θα ακολουθήσει αργότερα.
5η μέρα 9.00' - 9.30' 9.30' - 9.50'	«Τι νέα;» ή «Πρωινή συζήτηση» Παρουσίαση του Πλάνου συλλογικής εργασίας για την ερχόμενη εβδομάδα. Πρέπει να φανεί ότι υπάρχουν «δεσμευμένες» ώρες (εξωτερικές υποχρεώσεις) και ώρες που μπορεί η τάξη να τις προσαρμόσει όπως θέλει.	Δες την 1η μέρα.	
10.00' - 11.00'	Ατομική εργασία	Προσπάθεια να τεθούν σε εφαρμογή αυτά που ειπώθηκαν στον απολογισμό. Αν η τάξη δεν το καταφέρει, θα συζητήσουμε γι' αυτό την ώρα του απολογισμού.	
16.00' - 17.00'	Απολογισμός της εβδομάδας, στον οποίο προεδρεύω. Για να διατηρηθούν στην μνήμη αυτά που λέγονται ζητώ έναν ή δύο γραμματείς που κρατούν σημειώσεις.	Γίνονται παράπονα, κριτικές, προτάσεις οργάνωσης.	Ιεραρχώ το σύνολο των ερωτήσεων. Είναι η πρώτη Συνεργατική Σύνοδος της ομάδας , χωρίς να την ονοματίσω. Βοηθώ τους γραμματείς να κρατήσουν σημειώσεις. Μ' αυτούς συζητώ για να οργανώσω την δεύτερη Σύνοδο, την επόμενη εβδομάδα. Για μεγάλο διάστημα θα είμαι ο πρόεδρος, κατόπιν τον ρόλο αυτό θα τον αναλάβει μαθητής. Σ' αυτό το στάδιο, όλα δείχνουν ότι η συνεργατική τάξη έχει ξεκινήσει... και μπορούμε να συνεχίσουμε σ' αυτόν τον δρόμο.